

Üksteist toetades liigume edasi

Heidi Alasepp – Sotsiaalministeerium

Head kolleegid! Kirjutan neid ridu novembri alguses kaks kuud pärast sotsiaalministeeriumisse tööle asumist. Oleme jõudnud COVIDi-pandeemia kolmanda laine harjale. Eesti on Euroopa kõrgeima nakkusohuga riik, vaktsineerimine edeneb vaevalistelt – ühiskonda justkui polariseerides – ning meditsiinisüsteem vaevleb üha suureneva haiglapatsientide voo all. Räägime peatsest triaazi rakendamise vajadusest hospitaliseeritavatele patsientidele.

Kui kõik ausalt ära rääkida, siis pidin ma seda arengut ette nägema ka augustis, kui andsin minister Kiigele nõusoleku asuda tööle terviseala asekanterina. Pean tunnistama, et teatud üldise olukorra arenemise eeldused olid tööle asumise hetkel teised, kuid mind tiivustas riski ja seeläbi vastutust võtma üks väga võimas jõud – usk Eesti tervishoidu.

Alustasin arstiõpinguid 1990. aastal. Internatuur oli väga põnev, eriti perearsti asendamine olukorras, kus uuringuteks raha enam ei jagunud ning see pani proovile kogu ülikooliaegse õpitu. Mu esimene kurtumast patsient ja tema kopsuhaigusega tegelemine jääb ilmselt mulle alatiseks meelde ja muidugi koduviisidid, mis lõppesid veidi enne keskööd. Igaks juhuks lisan, et selle patsiendiga läks kõik kenasti. Ta oli loomulikult rahul, kuidas noor tohter väga põhjalikult perkuteeris ja auskulteeris ning selle uurimise põhjal nentis, et kopsudega on kõik korras. Patsient rõõmustas samuti, kirjutades mulle paberile, et ta teab, sest kopsud olid haiged kuu aega tagasi ja ta tuli tegelikult oma laste tõendi järele.

Tervishoiukorralduse residentuur oli korralik slaalomisõit. Toon siinjuures esile väga sisutiheda aja Eesti Haigekassas, mis paljude teiste oluliste teemade kõrval juhtis mind haiguste ennetuse ja tervise edendamise väga kirjusse ning põnevasse maailma. Residentuuri järgne töö tervishoiuametis sidus mind väga tugevalt kiirabiga ja katastroofimeditsiiniga ning sellest ajast on ilmselgelt adrenaliinivajadus nagu viirus mu veres. Kogegin sellel perioodil tugeva

ametnikkonna võimet teha ühiste eesmärkide nimel jõulist ja asjalikku koostööd. Need väga olulised ühised eesmärgid olid tol ajal Eesti liitumine NATO ja Euroopa Liiduga. Ministeeriumis osakonnajuhina pidin järjest enam kaevuma ravimipoliitika kirjusse maailma, ja mis seal salata, elasin aastaid hiljem väga kaasa ka vähiravifondi loomisele.

Väga loominguiline aeg mu karjääril oli taastusravikliiniku ülesehitamine ja erinevate teenuste juurutamine eri patsiendirühmadele. Kogu see tegevus hõlmas nii tsiviil- kui ka militaarmeditsiini ja arenes tugevaks riikidevaheliseks koostöövõrgustikuks. Nägin väga veenvalt, et Eesti ei ole sugugi väike riik, vaid targalt ja südamega asju ajades muutume järjest usaldusväärsemaks ja arvestatavaks partneriks meie liitlasriikidele. Viimaste aastate kirsiks tordil oli tihe koostöö Tallinna Tehnikaülikooli inseneridega 3D-printimise ja virtuaalreaalsuse vallas. Erialaline uudishimu võib tekitada uskumatuid võimalusi, kui suudad kaasata ka teisi oma teadusvaldkondi hästi tundvaid tipptegijaid. Haigla andis ülivõimsa kogemuse erinevate erialadega ja meeskonnaliikmetega koostöök.

Alates 2019. aasta lõpust olen jälginud teatava aukartusega ühe viiruse levikut – Wuhan, Lombardia, Saaremaa. Tervishoiu oleme kõik saanud täiesti unikaalse kriisikogemuse olukorras, kus taud laastas juba kõiki kontinente, aga haigustekitajat ja haigust ennast õpiti alles tundma. Kriis näitas, et igapäevased töövahendid, näiteks kirurgilised maskid, võivad äkki saada üleilmseks defitsiidiks ja samamoodi ka diagnostikavahendid. Samas oli tore kogeda, et meil on tugev omamaine desinfitseerivate vahendite tootja ning mitmed ettevõtted näitasid kiiret kohanemisvõimet, asudes näiteks kaitsevahendid tootma.

Ka meie tervishoiusüsteem näitas tähelepanuväärset paindlikkust ja koostöövõimet ning innovaatsilisust, olgu viimse näiteks lisaks COVIDi-osakondade loomisele ka post-COVIDi-osakonnad. Kuidagi märkamatu

Heidi Alasepp

oli riigis olemas tervishoiu hädaolukorra juhtimisstruktuur, mis on vapralt terve selle aja jooksul koostöös tervishoiusüsteemi kõikide lülidega toetanud süsteemi toimimist ja ennetanud võimalikku kollapsit. Olen väga tänulik, et sain terviseameti meditsiinijuhi asetäitjana töötades koostöös tervishoiuekspertidega suurepärase kogemuse, koondades parimat erialalist kompetentsi süsteemile.

Ma arvan, et on väga oluline õppida sellest, kuidas kriis tõi rõhutatult välja juba tavaolukorras eksisteerinud probleemid. Enne pandeemiat rääkisime Eesti eeskujuna Põhjamaade töö- ja elukultuurist ja mõttes sellega ka samastusime, paraku päris nii see ei ole. Meie teadlikkus ühiskonnana kriisis toime tulla ja ka teadmised nakkushaigustest on kasinad. Juba enne pandeemiat hakkas vähenema meie laste vaktsineeritus ja seda mitte vaktsiinide puudumise tõttu. Üha enam näeme tervishoiu tööjõukriisi ja vajadust selles osas midagi väga kiirelt ette võtta. Meie haiglate taristu ei toeta nakkushaige patsiendiga tegelemist ning paneb ravimeeskonnad suurte probleemide ette, püüdes olemasolevast välja võluda parima lahenduse.

Aga positiivsema poole pealt. Ma arvan, et juba oleme tervishoiusüsteemis palju paremini õppinud üksteist tundma ja koostööd tegema. Avalikkuse toetus ja meile kaasaelamine on läbi aegade üks suurim. On olnud väga tänuväärne, kuidas tervishoiu kõrgkoolid ja Tartu Ülikool on meile appi saatnud viimaste kursuste tudengeid,

tehes ümber oma aastaplaane ning õppe- ja praktikaprogramme. Kaitseväge meditsiiniteenistuse parameedikutest on mitmed pärast pandeemiaaegset tööd meditsiinis lubanud oma teeks valida õpingud ja hili-sema töö tsiviilmeditsiinis.

Mina usun, et meile on antud võimalus sellest kriisist süsteemina väljuda palju tugevamana. Olen saanud sellele kinnitust, tuginedes nii kogu oma eelnevale karjäärile kui ka selle kriisi vältel toimunud kohtumistele paljude kolleegidega nii esmatasandi asutustest, kiirabist, haiglatest, ülikoolist kui ka Eesti Arstide Liidu juhtkonnast. Väga värskendav ja eneseusku lisav oli kohtumine Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi liikmetega.

Mul on meeles ühe Eesti väga väarika tervishoiujuhi aastaid konverentsil küsitud lause: „*Quo vadis*, Eesti tervishoid?“ Ma arvan, sõbrad, et sellele küsimusele saame koos leida vastuse ja lahendused, pannes kokku vanemate kolleegide kogemused-teadmised ja noorte kolleegide teotahte ning koondades selle riiklikuks strateegiaks ja tegevuskavaks. Põimime kokku tervise ja tervishoiusüsteemi, kus on parim abi meie patsientidele, kollegiaalne ja professionaalne töökoht meie tervishoiutöötajale ning kuhu me pikime tarka teadustegevust ja nutikat innovatsiooni. Loomes seda koos, ühiselt, üksteist toetades, austades ning vajaduse korral kompromissi otsides, kuid eesmärgiga olla tervemad, tugevamad, teadmistepõhisemad, professionaalsemad, õnnelikumad kui kunagi varem.

Olgem hoitud!